

V. DUSZPASTERSTWO LITURGICZNE

Komisja ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego Archidiecezji Krakowskiej

Ratio formationis Archidiecezjalnej Szkoły Lektora - zasady formacji (Kraków)

1. „Kościół miał zawsze we czci Pisma Boże, podobnie jak samo Ciało Pańskie, skoro zwłaszcza w Liturgii św. nie przestaje brać i podawać wiernym chleb żywota tak ze stołu słowa Bożego, jak i Ciała Chrystusowego [...]. Tak wielka tkwi w słowie Bożym moc i potęga, że jest ono dla Kościoła podporą i siłą żywotną, a dla synów Kościoła utwierdzeniem wiary, pokarmem duszy oraz źródłem czystym i stałym życia duchowego” (KO 21).

2. Skarb słowa Bożego, powierzony całemu Kościołowi, jest przekazywany ludziom przede wszystkim przez biskupów, prezbiterów i diakonów. Z nimi i pod ich kierunkiem orędzie objawienia niosą światu również wierni świeccy. Szczególna rola w tym przekazie słowa Bożego przypada lektorowi. Funkcja ta pojawiła się we wspólnotach chrześcijańskich od początku ich istnienia i zawsze przypisywano jej wielkie znaczenie. Już w III wieku powstały w Rzymie i innych większych miastach szkoły lektorów. Później na mocy dekretu papieża Syrycjusza (384-399) lektorat stał się stopniem na drodze do sakramentu święceń, a w następnych wiekach został uznany za niższe święcenia. Przyjmowali go tylko klerycy przygotowujący się do diakonatu i kapłaństwa. Sytuacja ta trwała do Soboru Watykańskiego II i zmieniła się dopiero w okresie posoborowym. Kościół na nowo zaprosił wiernych świeckich do czytania słowa Bożego w liturgii.

3. Zadanie to podjęli najpierw młodzi chłopcy po ukończeniu kursów lektorskich. Z czasem funkcję tę zaczęli podejmować także dorośli mężczyźni i kobiety. Dziś czynią to coraz częściej. W naszych wspólnotach rośnie świadomość, że „w celebracji eucharystycznej lektor ma właściwą mu funkcję, którą on sam winien pełnić” (OWMR 99). Dlatego każda wspólnota, sprawująca liturgię, potrzebuje lektorów. Trzeba do tej funkcji przygotowywać nie tylko młodzież, lecz także dorosłych. Odpowiadając na tę duszpasterską potrzebę ksiądz kardynał Stanisław Dziwisz, metropolita krakowski, powołał do istnienia Archidiecezjalną Szkołę Lektora, a Komisji ds. Liturgii i Duszpasterstwa Liturgicznego polecił opracowanie dla niej odpowiedniego *ratio formationis* (zasad formacji). Wskazania Komisji zostały ujęte w kilka działów: I – *Funkcja i posługa* lektora; II – Roczna formacja: przygotowanie do *funkcji* lektora; III – Dwuletnia formacja: przygotowanie do *posługi* lektora; IV – Formacja stała.

FUNKCJA I POSŁUGA LEKTORA

4. Wierni świeccy mogą czytać słowo Boże w liturgii na zasadzie jednorazowego lub czasowego upoważnienia albo bardziej systematycznie jako pobłogosławieni (por. OWMR 107) lub ustanowieni lektorzy (por. OWMR 100). Kościół wymaga, aby osoby te, nawet gdy czytają słowo Boże tylko przy okazji jakichś uroczystości, były do-

brze przygotowane: „Gdy nie ma ustanowionego lektora, do wykonywania czytań z Pisma Świętego winny być upoważnione inne osoby świeckie, nadające się do pełnienia tej funkcji i starannie przygotowane, ażeby wierni słuchając natchnionych czytań, przejęli się żywą miłością Pisma Świętego” (OWMR 100). Osoby upoważnione jednorazowo do tej *funkcji* powinny być przygotowane przez duszpasterzy w parafii. Ci zaś, którzy są wezwani, by zaangażować się w tę służbę bardziej systematycznie, potrzebują dłuższej formacji.

Przygotowanie do „funkcji” i „posługi” lektora

5. Archidiecezjalna Szkoła Lektora ma służyć pomocą w przygotowaniu dorosłych mężczyzn i kobiet, którzy pragną otrzymać błogosławieństwo biskupa do systematycznego spełniania *funkcji* (munus) lektora. Jest to roczna formacja pomagająca głębiej zrozumieć słowo Boże oraz lepiej odczytywać je w zgromadzeniu liturgicznym. Zadaniem Szkoły jest także pomóc jej uczestnikom w pracy nad sobą, aby słowo Boże przemieniało coraz bardziej ich życie i czyniło ich świadkami Chrystusa wobec ludzi. Kandydaci na lektorów poznają także prowadzone w ich wspólnotach dzieła apostołskie. Mogą się w nie angażować, ale nie jest to ich obowiązek. Czynią to na miarę swoich możliwości i potrzeb wspólnoty.

6. Włączenie się w dzieła apostołskie we wspólnocie jest natomiast zwyczajnym zadaniem tych, którzy są ustanawiani do *posługi* lektora. Oznacza ona bowiem większe zaangażowanie człowieka w służbę słowu Bożemu. Taką *posługę*, mającą również charakter urzędu (officium), Kościół powierza dziś tylko mężczyznom (por. KPK, kan. 230). Są oni ustanowieni jako lektorzy na stałe, w czym wyraża się prawda, że lektorat jest jedną z pięknych dróg powołania w Kościele. W centrum misji ustanowionego lektora jest czytanie słowa Bożego w liturgii, a jej pełny wymiar obejmuje również określone zadania poza liturgią. O takim zaangażowaniu lektorów mówią dokumenty Kościoła. W czasie *Obrzędu ustanowienia* biskup zwraca się do kandydatów słowami: „We wspólnocie ludu Bożego otrzymujecie szczególny urząd. Macie pomagać w głoszeniu wiary, która ma swoje korzenie w słowie Bożym. Będziecie czytali słowo Boże w zgromadzeniu liturgicznym, w zakresie wam zleconym będziecie wychowywali w wierze dzieci i dorosłych i będziecie ich przygotowywali do godnego przyjęcia sakramentów. Będziecie również głosić orędzie zbawienia ludziom, którzy go jeszcze nie znają. W ten sposób, przy waszej pomocy ludzie mogą dojść do poznania Boga Ojca i posłanego przezeń Syna, Jezusa Chrystusa, i osiągnąć życie wieczne. Przekazując innym ludziom słowo Boże, posłuszni Duchowi Świętemu sami je przyjmujcie i pilnie je rozważajcie, abyście w nim znajdowali radość i moc. Waszym codziennym życiem głosicie naszego Zbawiciela, Jezusa Chrystusa”.

7. W oparciu o powyższy tekst oraz o wskazania motu proprio *Ministeria quaedam*, *Dyrektorium Duszpasterstwa Służby Liturgicznej* podaje przykładowe zakresy odpowiedzialności, które mogą podejmować lektorzy. Będzie o nich mowa w czasie formacji w Szkole Lektora, tej wstępnej i tej stałej, aby każdy mógł lepiej poznać ten rodzaj służby, który jest najbliższy posiadanym przez niego talentom i zdolnościom. Może to być, np.:

- a. *Pomoc w przygotowaniu wiernych do godnego przyjęcia sakramentów* – rodziców i chrzestnych do chrztu dziecka, młodzież oraz jej rodziców i świadków do bierzmowania, narzeczonych do sakramentu małżeństwa, chorych do sakramentu namaszczenia.
- b. *Pomoc w prowadzeniu formacji grup parafialnych* – kręgów biblijnych, kursów ewangelizacyjnych, rekolekcji zamkniętych, prelekcji tematycznych, grup służby liturgicznej dziecięcej, młodzieżowej i dorosłych, wśród nich również grup ministrantów słowa Bożego oraz komentatorów.
- c. *Ożywienie misyjnych zadań parafii* – wspieranie misjonarzy pracujących w dalekich krajach, a także docieranie do ludzi, którzy żyją pośród nas, ale jeszcze nie uwierzyli w Chrystusa lub też pogubili się na drogach wiary.
- d. *Animowanie życia modlitewnego w parafii* – przygotowanie i odczytywanie wezwań modlitwy powszechnej, wprowadzanie innych w tę funkcję, pomoc duszpaste-rzom w przygotowaniu nabożeństw oraz ich prowadzeniu (np. różaniec, droga krzyżowa, adoracja w czasie Triduum Paschalnego, czterdziestogodzinne nabożeństwo, godzina święta w pierwszy czwartek miesiąca).
- e. *Zaangażowanie w inne formy posługi słowa w parafii* – gazetka parafialna, strona internetowa, gablotka, kolportaż czasopism religijnych, promocja czytelnictwa książek, organizowanie jasełek lub innych misteriiów.
- f. *Wspieranie rodzin przed pogrzebem i po pogrzebie bliskich* – rozmowa, wsparcie modlitewne, prowadzenie modlitw w dniach między śmiercią i pogrzebem.

8. Każdy z tych obszarów życia wspólnoty potrzebuje obecności nie tylko kapłana, lecz także odpowiednio przygotowanych wiernych świeckich. Według słów św. Piotra chrześcijanin powinien służyć braciom tym darem, jaki otrzymał od Boga. Apostoł pisze: „Jako dobrzy szafarze różnorodnej łaski Bożej służcie sobie nawzajem tym darem, jaki każdy otrzymał. Jeżeli kto ma dar przemawiania, niech to będą jakby słowa Boże! Jeżeli kto pełni posługę, niech to czyni mocą, której Bóg udziela, aby we wszystkim był uwielbiony Bóg przez Jezusa Chrystusa” (1 P 4,10-11). Również św. Paweł wielokrotnie mówi o darach i charyzmatach, które otrzymali członkowie Kościoła. Porównuje tę wspólnotę do ciała, w którym wszystkie członki służą sobie nawzajem i żaden nie może powiedzieć drugiemu, że jest niepotrzebny (por. 1 Kor 12).

Znaczenie błogosławieństwa do funkcji i ustanowienia do posługi lektora

9. Osoby powołane do podjęcia szczególnej odpowiedzialności za losy Ewangelii w świecie, potrzebują łaski Bożej i wsparcia Kościoła. Biskupi, prezbiterzy i diakoni otrzymują łaskę święceń, która uzdalnia ich do głoszenia słowa, sprawowania liturgii i przewodzenia ludowi Bożemu. Lektorzy otrzymują błogosławieństwo do *funkcji*, a niektórzy z nich również ustanowienie do *posługi*. Otrzymana w tych sakramentaliach łaska uzdalnia ich do wypełniania misji, którą im Kościół powierza.

- a. W czasie Mszy Świętej Ewangelię może czytać tylko diakon lub kapłan. Jest to bowiem święta czynność, w której człowiek staje się żywym narzędziem Chrystusa przemawiającego do zgromadzonych wiernych. Choć szafarze ci posiadają łaskę święceń, to jednak przed proklamacją Ewangelii proszą jeszcze o specjalną łaskę na tę chwilę. Modlą się o oczyszczenie serca i ust, aby móc godnie głosić świętą Ewangelię.

b. Również mężczyźni, którzy mają pełnić we wspólnocie *posługę* lektora, potrzebują specjalnej łaski. Jest ona im przekazana w specjalnym obrzędzie sprawowanym przez biskupa. On, jako pasterz Kościoła, ustanawia ich lektorami, wyprasząc dla nich Boże błogosławieństwo i powierzając im odpowiedzialność, w właściwym dla nich zakresie, za losy słowa Bożego we wspólnocie i w świecie, w którym żyją.

c. Ten sposób myślenia odnosi się także do *funkcji* lektora. Ona również jest uczestnictwem w misterium zbawienia dokonującym się podczas celebracji liturgii. Dlatego ci, którzy systematycznie spełniają tę *funkcję*, powinni również otrzymać, w specjalnym obrzędzie liturgicznym, błogosławieństwo Kościoła. Wskazane jest także, aby ci, którzy czytają słowo Boże tylko okazjonalnie, poprosili przed Mszą Świętą kapłana o błogosławieństwo do godnego spełniania tej świętej czynności.

FORMACJA ROCZNA – PRZYGOTOWANIE DO *FUNKCJI* LEKTORA

10. Przygotowanie do *funkcji* lektora w Archidiecezjalnej Szkole Lektora trwa jeden rok. Formacja rozpoczyna się dniem skupienia, a kończy błogosławieństwem biskupa. Nowi lektorzy, posłani przez pasterza diecezji, podejmą powierzone im zadania związane z głoszeniem słowa Bożego we wspólnocie.

Kandydaci

11. Kandydatami do Szkoły Lektora są mężczyźni i kobiety zaangażowani w życie parafialne, głównie w dzieła ewangelizacyjne, formacyjne i modlitewne. Są wśród nich katecheci, gdyż ich rola w głoszeniu słowa Bożego jest szczególna. Podjęcie funkcji lektora byłoby jej dopełnieniem.

12. Każdy z kandydatów powinien być katolikiem, który przyjął wszystkie sakramenty chrześcijańskiej inicjacji oraz odznacza się dojrzałością w wierze, zdrową pobożnością i intensywnym życiem sakramentalnym, przykładnym życiem rodzinnym, sąsiedzkim i zawodowym, wrażliwością na potrzeby innych ludzi, bezinteresownością i duchem apostołskim.

13. Kandydaci powinni mieć ukończony 21 rok życia i posiadać przynajmniej ponadgimnazjalne wykształcenie. Biskup może udzielić dyspensy od tych wymogów.

Spotkania formacyjne

14. Program formacyjny w rocznej Szkole Lektora jest realizowany na szczeblu diecezji oraz parafii lub dekanatu. Podstawowym miejscem formacji jest własna wspólnota parafialna lub rektoralna. Wyjazdy mają charakter pomocniczy i są ograniczone do koniecznego minimum. Dotyczą tych spraw, które mają charakter specjalistyczny i nie można ich zrealizować w parafii ani dekanacie.

15. Spotkania na szczeblu diecezji mają następującą formę:

a. *Rekolekcje*. Raz w roku wszyscy kandydaci i kandydatki uczestniczą w weekendowych rekolekcjach.

b. *Sesje naukowe*. Kandydaci uczestniczą w wykładach, w czasie których zapoznają się z głównymi tematami studiów teologicznych. Są to trzy spotkania w wyznaczone soboty (od 9.00 do 15.00).

c. *Ćwiczenia dykcyjne i głosowe.* W czasie sesji prowadzone są z całą grupą ćwiczenia dykcyjne i głosowe. Są one następnie kontynuowane w mniejszych zespołach w rejonach.

16. Formacja na szczeblu parafii i dekanatu odbywa się w następujący sposób:

a. *Indywidualna praca nad sobą.* W formacji najważniejsza jest indywidualna praca nad sobą. Pomocą w jej prowadzeniu są podręczniki zawierające propozycje modlitw, ćwiczeń, medytacji i apostołskich zadań.

b. *Spotkanie w grupach.* Co miesiąc kandydaci i kandydatki gromadzą się na spotkaniu formacyjnym prowadzonym przez kapłana lub wyznaczoną przez niego osobę. Spotkanie odbywa się w parafii lub w dekanacie na podstawie podręczników.

c. *Spełnianie funkcji liturgicznych.* Uczestnicy Szkoły od początku są zaproszeni do spełniania przynajmniej jednej z funkcji, które w liturgii są przewidziane dla lektorów (czytanie słowa Bożego lub odczytywanie wezwań modlitwy powszechnej).

d. *Sakrament pokuty.* Ważnym wymiarem formacji powołanych jest przeżywanie przez nich sakramentu pokuty. Wskazane jest, aby kandydaci i kandydatki mieli stałego spowiednika.

17. Kandydaci, którzy posiadają odpowiednią wiedzę teologiczną, potwierdzoną odbytymi studiami, nie muszą uczestniczyć we wszystkich wykładach z teologii. O zwolnieniu ich z niektórych zajęć decyduje diecezjalny duszpasterz, odpowiedzialny za formację, po konsultacji z proboszczem. Obowiązkowy jest jednak udział w ćwiczeniach dykcyjnych i głosowych.

18. Do końcowego błogosławieństwa zostaną dopuszczeni kandydaci, którzy spełnią stawiane lektorom wymagania w zakresie formacji duchowej, intelektualnej i praktycznej (opanowanie umiejętności pięknego czytania w zgromadzeniu liturgicznym oraz spełnianie *funkcji* lektora we wspólnocie na zasadzie czasowego wyznaczenia przez duszpasterzy).

Zgłoszenia

19. Po wybraniu kandydatów ksiądz proboszcz lub rektor kościoła zgłasza ich w Duszpasterstwie Służby Liturgicznej, przy ul. Wiślniej 12/6. Należy przy tym wypełnić formularz zgłoszeniowy, który zostanie przesłany do parafii. Można go również pobrać ze strony internetowej archidiecezji krakowskiej.

20. Kandydatów należy zgłaszać do połowy października. Termin i miejsce rozpoczęcia formacji w Szkole Lektora będą podawane wcześniej w „Biuletynie Duszpasterskim” oraz na stronie internetowej¹. Koszty związane z przeżywaniem Szkoły i nabywaniem podręczników ponosi parafia.

¹ W tym roku (2010), ze względu na późniejsze rozpoczęcie Szkoły, zgłoszenia będą przyjmowane do końca listopada. Dzień skupienia, rozpoczynający formację w Szkole Lektora, odbędzie się **w sobotę 4 grudnia**, w Domu Duszpasterskim w Łagiewnikach (sala na I piętrze). Rozpoczęcie o godz. 9.00. Zakończenie o 15.00. W czasie dnia skupienia zostaną podane terminy dalszych spotkań i przekazane podręczniki formacyjne.

FORMACJA DWULETANIA – PRZYGOTOWANIE DO *POSŁUGI* LEKTORA

21. Mężczyźni, którzy będą chcieli przygotowywać się do *posługi* lektora, podejmą dalszą, trwającą jeszcze dwa lata formację. Będzie ona miała charakter podobny do formacji pierwszego roku.

- a. Jej podstawą będzie w dalszym ciągu indywidualna praca nad sobą i spotkania w grupach na poziomie parafii lub dekanatu.
- b. Na szczeblu diecezji formacja obejmować będzie udział w rekolekcjach, sesjach naukowych oraz kursach specjalistycznych, pomagających poszczególnym osobom coraz lepiej spełniać powierzone jej zadania we wspólnocie.
- c. W ramach formacji stałej będzie również możliwość dalszego doskonalenia swojego głosu poprzez odpowiednie ćwiczenia prowadzone w małych grupach.

FORMACJA STAŁA

22. Wszyscy lektorzy, zarówno pobłogosławieni do *funkcji* jak i ustanowieni do *posługi* podejmą formację stałą. Będzie ona obejmować zarówno formację duchową, jak też doskonalenie umiejętności służenia braciom tym darem, jaki każdy otrzymał od Boga.

Kraków, 16 października 2010

(Ze strony <http://www.diecezja.pl/pl/skolalektora/2108-ratio-formationis-archidiecezjalnej-szkoy-lektora-zasady-formacji>)